

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

Teie 10.07.2025 nr 1.2-2/62-1

Meie 16.07.2025 nr 2.3-4/25/2225-2

Arvamuse avaldamine eelnõule

Täname, et saatsite Andmekaitse Inspektsioonile arvamuse avaldamiseks sotsiaalhoolekande seaduse, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse ja väärtpaberite registri pidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Alljärgnevalt esitame oma tähelepanekud ja märkused.

1. Sotsiaalkaitse infosüsteemi (SKAIS) põhimääruse § 1 lg 2 loetleb andmekogu eesmärgi, milleks on sotsiaalkindlustusameti (SKA) seadusest tulenevate avalike ülesannete täitmine, andes edasi lahtise loetelu tegevustest, milleks p-i 4 järgi on ka EL sotsiaalkindlustust koordineerivatest õigusaktidest tulenevate ülesannete täitmine. SÜS § 38 lg-s 1 on samuti andmekogu eesmärgiks märgitud SKA seadusest tulenevate avalike ülesannete täitmine ning edasi on esitatud lahtine loetelu, mis aga andmekogu eesmärgina eelnimetatud p-s 4 toodut ei kajasta. Seega on madalama taseme õigusaktiga laiendatud seaduse volitusnormis toodud eesmärki.

Seaduse volitusnormis on märgitud, et andmekogu pidamise eesmärgiks on „seadusest tulenevate avalike ülesannete täitmine“. Andmekogu asutamise eesmärk peab volitusnormis olema piisavalt konkreetne ning andma vastuse küsimusele, millisel eesmärgil ja milliste ülesannete täitmiseks andmekogu luuakse. Ilmselt on soovitud jätta see seaduses võimalikuks lahtiseks, et see kataks ära ükskõik millise SKA ülesande. Samas on küsitav, kuivõrd on see kooskõlas IKÜM-ist tuleneva läbipaistvuse põhimõttega. Seega soovitame volitusnormi sõnastuse üle vaadata ja sõnastada selliselt, et volitusnorm annaks selge vastuse küsimusele, millisel eesmärgil ja milliste konkreetsete ülesannete täitmiseks andmekogu luuakse.

2. Lisaks märkasime, et SÜS §-ga 39¹ on antud Sotsiaalministeeriumi ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnikele õigus töödelda SKAIS andmeid poliitika kujundamiseks isikut otseselt tuvastatavate andmeteta (ehk eemaldatakse isikukood, nimi ja kontaktid). Sätte sõnastusest võib aru saada selliselt, et on soovitud sätestada poliitika kujundamise eesmärgil andmete töötlemise õiguslik alus SÜS-is ja minna sellega mööda AKI-ga kooskõlastamise kohustusest. Nimelt näeb IKS § 6 lg 5 ette AKI-ga kooskõlastamise nõude, kui tegemist on riigivõimu poolt tehtavate analüüside ja uuringutega, v.a juhul, kui poliitika kujundamiseks tehtava uuringu eesmärgid ja isikuandmete töötlemise ulatus tulenevad õigusaktist. Praegune SÜS § 39¹ on aga liiga lai ja ei sisalda endas ei uuringu eesmärki ega ka isikuandmete töötlemise ulatust. Poliitika kujundamine uuringu eesmärgina kindlasti ei sobi.
3. Muudetakse EVKS § 7 lg-t 3³, millega antakse SKA-le õigus saada pensionikonto ja selle omaniku andmeid pensioni suuruse arvutamiseks, isikute nõustamiseks ja pensionide

statistika tegemiseks. Selgusetuks aga jääb, mida tähendab õigus saada andmeid statistika tegemiseks – milliseid andmeid ja mille jaoks konkreetselt. Seletuskirjas selle kohta midagi ei ole. Lisaks on EVKS § 1³ lg 1 järgi pensioniregister riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu kogumispensionide seaduses sätestatud kohustuslike ja vabatahtlike pensionifondide osakute ning nendega tehtavate toimingute registreerimiseks. Seega ei näe andmekogu eesmärk üldse ettegi, et andmeid kasutatakse statistika tegemiseks.

4. Kuna käsil on SKAIS andmekogu põhimääruse muutmine, mis annab võimaluse muuta ka kehtivat põhimäärust selgemaks ja konkreetsemaks, siis esitame ka kehtiva põhimääruse osas oma tähelepanekud:
 - a) Põhimäärusest nähtuvalt on andmekogu volitatud töötlejateks TEHIK ja MTA. Põhimääruse § 6 lg 1 p-i 8 ning lg 2 järgi täidavad mõlemad volitatud töötlejad EL määruses nr 883/2004 ja selle rakendusmääruses nr 987/2009 sätestatud ülesandeid. Samas ei selgu põhimäärusest, milliseid ülesandeid on kumbki asutus seoses sellega kohustatud andmekogus täitma. Lisaks, kui nende ülesannete täitmise raames toimub ka isikuandmete töötlemine, siis vajab täpsustamist ka see, kas TEHIK, MTA ja SKA on isikuandmete töötlemisel kaasvastutavad töötlejad.

AKI on varasemalt andmekogudega seoses juhtinud tähelepanu sellel, et andmekogude puhul tuleb eristada isikuandmete töötlemise vastutavat töötlejat ja andmekogu vastutavat töötlejat, sh rollidega seotud kohustusi. Kui andmekogu vastutava töötleja ülesanded on seotud andmekogu pidamisega, siis IKÜM näeb isikuandmete vastavale töötlejale ette mitmeid kohustusi just seoses isikuandmete töötlemisega.

IKÜM art 26 lg 1 näeb ette, et kui kaks või enam vastutavat töötlejat määravad ühiselt (või on seda nende eest teinud ametlikult juba seadusandja) kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid, siis on nad kaasvastutavad töötlejad. Kaasvastutavate töötlejate vastutuse määramisel isikuandmete töötlemisel tuleb eelkõige arvesse võtta andmesubjektide õiguste kasutamist ja teabe andmise kohustusi. Lisaks peaks vastutuse jaotus hõlmama muid vastutava töötleja kohustusi, näiteks seoses üldiste andmekaitsepõhimõtete, õigusliku aluse, turvameetmete, andmetega seotud rikkumisest teatamise kohustuse, andmekaitse mõjuhinnangute, volitatud töötlejate kasutamise, kolmandate riikide andmete edastamise ning andmesubjektide ja järelevalveasutusega suhtlemisega. Kuigi IKÜM kaasvastutavate töötlejate vahelise kokkuleppe õiguslikku vormi ei täpsusta, soovib Euroopa Andmekaitseõukogu õiguskindluse huvides ning läbipaistvuse ja vastutuse tagamiseks sellise kokkuleppe sõlmida siduva dokumendina, näiteks lepingu või muu liidu või liikmesriigi õiguse kohase õiguslikult siduva aktina, millele vastutavad töötlejad on allutatud. Antud juhul saaks selleks olla andmekogu põhimäärus.

- b) Põhimääruse § 7 lg 2 järgi esitatakse põhimääruse §-des 8–15¹ nimetatud andmekoosseisud ja §-s 17 nimetatud kohustuslike andmeandjate andmekoosseisud riigi infosüsteemi haldussüsteemis.

AvTS § 43⁵ lg 1 järgi sätestatakse andmekogu põhimääruses andmekogu pidamise kord, sh andmekogu vastutav töötleja (haldaja) ja vajadusel volitatud töötleja, andmekogusse kogutavate andmete koosseis, andmeandjad ja vajadusel muud andmekogu pidamisega seotud korralduslikud küsimused. Andmekogude juhendi p-s 3.2 oleme toonud loetelu andmekogu pidamise olulistest küsimustest, mida põhimäärusega reguleeritakse. Sealjuures on p-s 9 märgitud, et põhimääruses tuuakse välja andmete allikad ehk millistest andmekogudest või kelle käest (millistelt andmeandjatelt) andmeid saadakse. Seeläbi määratakse tegelikult ka kindlaks, millised on andmekogu unikaalsed põhiandmed. Nimelt keelab AvTS § 43³ lg 2 asutada ühtede ja samade andmete kogumiseks eraldi andmekogusid, mis tähendab, et kui samu andmeid kogutakse juba mõnda teise andmekogusse põhiandmetena, siis tuleks kasutada seal olevaid andmeid, mitte neid isikult uuesti koguda.

Lisaks oleme juhendi p-s 3.3 märkinud, et andmekogusse kogutavate andmete täielik loetelu ei pea olema seaduses, kuid põhimäärus peab sisaldama ammendavat loetelu antud andmekogusse kogutavatest andmetest. Seejuures peab loetelust ka selguma, kelle kohta (s.t andmesubjektide kategooriad) neid andmeid kogutakse. Kui andmete koosseis on väga mahukas, võib loetelu esitada põhimääruse lisana. Antud juhul ei nähtu andmekogu põhimäärusest, milliseid andmeid andmekogusse koguda tohib ning millised andmed on saadud teistest andmekogudest. Viide riigi infosüsteemi haldussüsteemis olevale andmekoossisu tabelile ei ole kooskõlas AvTS-st tuleneva nõudega, mistõttu palume andmekogu põhimäärust andmekogusse kogutavate andmete osas täiendada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Pille Lehis
peadirektor

Andres Kudrjajtsev
andres.kudrjajtsev@aki.ee
627 4109

Terje Enula
Terje.Enula@aki.ee
627 4144